

SISZÁN TŰL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 kor.
Negyedévre ..... 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, ahétfő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3.

A szerkesztőség kéziratok visszam-
adására vagy megörzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XVIII. évfolyam 206. szám.

Nagy-Várad.

Csütörtök, 1912. szept. 12.

A polgári iskolák reformja.

A polgári iskoláknak természetes észjárás szerint az volna a célja, hogy olyan élethivatásu polgárokat neveljen, amilyen élethivatása van az ország lakosai tulajdonképpen nagyrészen. Sajnos, minálunk Magyarországon a polgári iskolák ettől a céljuktól messze eltértek az ország lakosságának tulajdonképpen nagyrészt alkotó gazdanép gyermekeit korántsem nevelték az életnek a polgári iskolák; nem nevelték a jövő élethivatásuknak, sőt még csak a legminimálisabb alapokat sem rakták le a jövő élethivatásuk betöltésével. Ezt a körülményt nemcsak a gazdasági társadalmi szervezetek, maga a gazdaosztály, hanem a polgári iskolai tanítók testülete is érezte ezért már évekkel ezelőtt megindult a mozgolódás, hogy a polgári iskolai tantervet reformálják, a polgári iskolákban nyujtsanak alkalmat arra, hogy a serdülő ifjuság jövő élethivatásának megfelelő gazdasági irányu kiképzést nyerjen.

Ennek a mozgalomnak eddig sok sikere nem volt, most számíthatunk némi eredményekre esakis, amióta az Országos Magyar Gazdasági Egyesület vette a dolgot a kezébe. Az első érdemleges tanácskozás és a különböző nézeteket tisztázni hivatott megbeszélés a tavaszon volt ebben a tárgyban.

Már is örömmel konstatalhatjuk, hogy a nagy lényeg dolgában a különböző álláspontok képviselői között az eltérés vajmi csekély, mert abban minden illetékes tényező egyetért, hogy a polgári iskolákat olyan irányban kell reformálni, hogy az innen kikerülő ifjuság idővel a gazdálkodás terén is megállhassa a helyét. A nézeteltérés tulajdonképpen

abban van a különböző álláspontok képviselői között, vajjon a polgári iskolákban a gazdasági szakoktatás oly magas színvonalu legyen-e, hogy a polgári iskolát végzett ifjak idővel kisebb gazdaságok önálló vezetésére is képesítve legyenek vagy elegendő a polgári iskolákban a gazdasági ismereteket kisebb mértékben tanítani és a polgári iskola tulajdonképpen csak a kezdőlépcső legyen, amelyen megindulva a serdülő ifju idővel a gazdaságok önálló vezetésére szükséges ismereteket vagy a gyakorlat utján, vagy pedig magasabb fokú tanintézetekben szerezhesse meg.

Teljes mértékben megértjük azok aggodalmát, akik a polgári iskolában nem akarnak gazdaságok önálló vitelére képesített egyéneket nevelni. Hiszen a földmives iskolákkal is túl lőttünk a célon, a földmives iskolák sem nevelnek ma szakképzett kigazdákat, hanem inkább amolyan gazdatiszt formájú egzisztenciákat, akik azonban a gazdatiszti hivatás betöltésétől nagyon távol állanak. A polgári iskolák is a gazdasági akadémiának esinálnának konkurenciát, ha belőlük ezentul gazdaságok önálló vitelére, vezetésére képesített és jogosított egyének kerülnek ki. Azonban ezt az aggodalmat mégis kissé túlzottnak kell tartanunk, mert okos intézkedésekkel főleg a gazdatiszti törvény régóta sürgetett reformjával már rég meglehetett volna akadályozni, meg lehet a jövőben is, hogy tönkre tegyék a magasabb gazdasági szak-képzettség értékét. Eppen azért mindenkinek, aki tudatában van annak, hogy a polgári iskola ma éppenséggel nem szolgálja a mezőgazdasági foglalkozásuak ügyét, azon az állásponton kell maradnia, hogy igenis

a polgári iskolákban csepegtessünk a serdülő ifjuságba minél több gazdasági szaktudást, tanítsuk meg a gyermekeket a föld okszerű művelésére és az ezzel járó összes kereskedelmi és ipari ismeretekre is. Nem kell a polgári iskoláknak okvetlenül diplomás embereket nevelniök, hiszen az érettségi bizonyítvány a kritériuma. Akkor lesz sok haszon a polgári iskolából, ha onnan minél több gazdasági szaktudással rendelkező művelt ifju fog kikerülni, akik — ha a szükség ugy kívánja — akár rögtön is hozzáláthatnak öröklött, vagy öröklendő birtokaik kezeléséhez, ha ellenben erre nincs egyelőre szükség, a polgári iskolában szerzett ismereteket felhasználhatják a magasabb gazdasági, ipari, vagy kereskedelmi ismeretek, a diploma megszerzésének előfeltételül.

Szükségesnek tartjuk azonban itt elmondani, hogy ha sikerül a polgári iskolákat ebben az irányban reformálni, okvetlenül reformra szorul a népiskola is. A népoktatásnak ez a legalantosabb szerve bizony szintén kevés tudomást vesz a gyakorlati életről s az életnek vajmi kevésse neveli a gyermekeket.

Lukács és Zichy Bécsben.

Lukács László miniszterelnök kedden este Gasteinból Bécsbe érkezett és a Magyar Házban szállott meg. Tegnap reggel megérkezett Bécsbe gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter is és szintén a Magyar Házba hajtatott. A miniszterek, résztvettek Erzsébet Franciska főhercegnőnek renunciációján.

A miniszterelnök a közös és az osztrák miniszterekkel fog tanácskozni a delegációk ügyének elintézése végett. A mostani helyzetben kétségtelenül nagyjelentőségű az a

F A legjobb angol női szabóság
LEGMAN cégnél, ❖ Bémer-tér.

tanácskozás is, mely tegnap délelőtt volt Lukács és Zichy között. A kultuszminiszter tíz órakor látogatta meg dolgozószobájában a miniszterelnököt és egy óra hosszat tárgyalt vele.

A miniszterelnök azután Révy Ferenc művészeti tanácsost fogadta, akivel a felleg személye körüli miniszterium ügyeit intézte el. Bécsi hírek szerint a már eddig publikált kitüntetésekön kívül még több kitüntetés lesz a véderőreform keresztülvitelért. Még pedig:

Báró Solymossy Ödön, a véderőtörvény előadója, a Lipót-rend lovagkeresztjét. Darvai Fülöp, a véderőjavaslatok másik előadója, udvari tanácsosságot. Karátsony Lajos és Töry Gusztáv államtitkárok a Lipót-rend középkeresztjét. Vair Vilmos honvédelmi miniszteriumi tanácsos a Lipót-rend lovagkeresztjét. Polner Ödön miniszteri osztálytanácsos, a Ferenc József-rend középkeresztjét kapja. Ezenkívül még több miniszteri tisztviselő és titkár részesült kitüntetésben.

Lukács László ma Erzsébet hercegnő renunciaja után kihallgatáson jelent meg az uralkodó előtt. A miniszterelnök megköszönte az uralkodónak a kitüntetést és egyben jelentést tett a politikai helyzetről.

Justh Gyula az ellenzék határozatáról.

A szövetkezett ellenzék intézőbizottságának tegnapi ülésén, mely véglegesen határozott a további harcról, Justh Gyula gyengélkedése miatt tudvalevőleg nem vehetett részt.

Justh Gyula, a ki már föntjár, egyik estilap munkatársa előtt a következőleg nyilatkozott az ellenzék határozatáról:

— Az egyesült ellenzék intéző-bizottságának határozatait mindenben helyeslem és azokhoz egész terjedelmükben hozzájárultam. Nagy megnyugvással tölt el ez az egyértelmű megállapodás, annál is inkább,

mert az azt is kimondja, hogy a parlament rendes működése a sérelmek orvoslása előtt lehetetlen, mi által teljesen ki van zárva a delegációban való közreműködés.

Országos kiállítás Nagyváradon.

A kereskedelmi és iparkamara rendezésében.

1914. vagy 1915. év a munka jegyében fog lefolyni Nagyváradon. Mozgalmas, közgazdasági életünkre nagy jelentőségű tervek megvalósítása esetén Nagyvárad városa lenne bizonyos ideig ismét az érdeklődés központja.

Arról van szó, hogy az 1914. vagy 1915-ben nagyszabású országos ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági kiállítást rendeznek Nagyváradon, amelyvel kapcsolatban természetesen kongresszusok, orsz. értekezletek egész sorozata vonzaná ide a különböző szakcsoportok képviselőit.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamarától indult ki az akeió a reánk nézve fontos eseményt illetőleg.

A kamara elnöki tanácsa elvben elhatározta az országos kiállítás rendezését.

Természetesen egy nagyobb szabású kiállítás rendezésére sem a város, sem a kamara anyagi ereje nem elég, hanem csakis nagyobb állami támogatás nyújtása által valósítható meg a szép terv. Még pedig a törvényhozás útján kell az állami támogatást biztosítani.

Dr. Moskovits József kamarai elnök, a kiállítás tervezője, illetékes helyen is tájékozódott, hogy a kiállítás eszméjéminő fogadtatásra talál. Eljárása a legszebb reményekkel keesegtet.

A legilletékesebb faktor: Beöthy László kereskedelmi miniszter kedvezően fogadta a

tervet, amelyvel rokonszenvez s bár határozott ígéretet nem tett, de valószínűnek jelezte, hogy a megfelelő állami támogatást megkapná a kamara.

Érdekes megemlíteni, hogy akként vélik a kiállítási épületek létesítését, hogy azok állandó jellegű épületek lesznek s olyan helyre építtessenek, hogy a kiállítás bezárása után ipari árucarnoknak használhassák fel.

A legtöbb adót fizetők 1913-ban.

Az igazoló választmány ülése.

Nagy-Várad város igazoló választmánya tegnap délelőtt tartott ülésében tárgyalta a jövő évi virilisek ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felszólamlásokat s összeállította ehhez képest a névsort.

Az ülésen Frankó Endre elnökle alatt dr. Adorján Emil, dr. Stokker József, dr. Hoványi Géza, Sokoly Tamás és dr. Molnár Imre jegyző voltak jelen.

A felszólamlásokat egyenként vették tárgyalás alá; akik adójuk kétszeres számítását kérték, a kérelmet figyelembe vették.

Dr. Perczel Adolf ügyvéd elkésve kérte adójának kétszeres számítását, s ezért kérelmét nem vették figyelembe.

Az igazoló választmány tanácskozása után a jövő évi virilisek névjegyzékét a következőkben állították össze:

Diósy Lajos, Weiszlovich Gyula, Weiszlovich Emil, dr. Popper Akos, dr. Várad Ödön, dr. Löblé László, Bognár Sándor, dr. Kenéz-Kurländer Ede, Ince Lipót, dr. Moskovits József, Oláh Ferenc, Weinberger Lajos, Róth Henrik, Grósz Sándor, dr. Friedländer Sámuel, Moskovits Farkas, Rendes Vilmos, Justh Károly, Moskovits Miksa, Szählender Károly, dr. Várnai Ferenc, dr. Bárdos Imre, Moskovits Miksa, Széchényi Miklós gróf, Fábry József, Hlatky Endre, dr. György Ernő, Harmathy Károly, Veiman

AZ ELSŐ ÉVTIZED

az eucharisztikus világkongresszusok történetében.

Tamesier urnó ernyedetlen küzdelme és sokévi fáradozása révén 1881 június 28-án testet öltött az eucharisztikus világkongresszus gondolata. A franciaországi Lille városában ülésezett. A várakozás ellenére a legtöbb katolikus ország küldött képviselőket, jelesen sok püspök jelent meg; mások pedig — különösen Belgiumból és Olaszországból — képviseltették magukat.

Követek jöttek Németországból, Ausztriából, Spanyolországból, Görögországból, Svájcól, sőt Ázsiából és Amerikából is. Bekastel mesteri rövidséggel tárgyalta lelkes beszédében az euchar. kongresszus programját és célját: Jézus Krisztus szociális királysága. Jézus az egész emberiség és minden egyes ember királya — ez volt a kongresszus vezérgondolata. Jézus királyságát a gyakori és közös szent áldozások fogják megvalósítani. A társadalmat újra az Élet kenyere fogja éltetni. Leynette, arraszi püspök a Megváltónak a szentségházban folytatott életét

állította példa gyanánt az emberek szeme elé szociális megváltásuk elérésére. Verbeke jezsuita atya az egyesek, a család és társadalom kötelességeiről beszélt az Ur Jézussal szemben.

A beszédek magukban véve nem sok újat nyújtottak a résztvevőknek. De annak a folytonos és erős hangsúlyozása, hogy mennyivel tartozunk gyakorlati életünkben az Ur Jézusnak, alvó vallási öntudatunk hatalmas felébredését és gyakorlati eucharisztikus életünk óriási föllendülését jelentette.

A következő évben a kongresszus Avignonban ülésezett szeptember 14-től 17-ig. A résztvevők száma emelkedett. Az első kongresszus gyakorlati tanulságai itt megérték a megvalósítás számára. Avignon azon nagy eucharisztikus esoda miatt, mely itt történt, a hetvenes években nagy eucharisztikus körmenetek központjává lett. Bekastel és Verbeke itt is beszéltek. Ez utóbbiak tárgya volt: Az Oltáriszentség befolyása a társadalomra. Ettől kezdve ez a tétel a közeli összes kongresszusokon szerepelt. Hiszen a kongresszus célja: A társadalom újra való kereszténnyé tétele az Oltáriszentség által. Jézus

nélkül szociális nyomor és süllyedés található minden felé. Nélküle minden reform hiába való.

A felebaráti szeretet — amint az Ur Jézus tanítja minden következményében a gyakorlati élet számára, az egyenlőség — melyet megvalósít az áldozató asztalnál — a lefelé huzó anyagiasság meggyőzése, mire az Ó kenyere képesít, vannak egyedül hivatva a szociális kérdés megoldására, mert a szociális kérdés mindenekelőtt vallási kérdés. Ezt a gondolatot ismételtlen hangsúlyozzák az eucharisztikus kongresszusok.

Minden gazdasági rendszer, melyet nem éltet a kereszténység szelleme, holt, bajt okoz és népeket öl. Az eucharisztikus kongresszusok utjukban az egész világon keresztül arra vannak hivatva, hogy ezt a gondolatot a keresztény népek emlékezetében tartsák.

1883-ban Belgiumban jött létre az eucharisztikus kongresszus és pedig Lüttich városában június 5-től 10-ig. Jelentősége nőtt. Az elnöklést egy kardinális — Dechamps vette kezébe. Állandó bizottság is alakult, mely a kongresszusok rendezését tekintette feladatául. A kongresszus üléseinek, vezérgondolata

Grünfeld Fülöp (ezelőtt Erdős és Grünfeld cégben)

női divat salon, felöltő és szörme áruk

Bécsi directrice.

Bémer-tér, Deutsch ékszerész felett.

Telefon

Jenő, Breider Ármin, dr Munk Béla, dr Moskovits Miklós, Weiszlovich Lajos, dr Grám Károly, dr Demetrovics Elek, dr Mihelyfy Lajos, Hoványi Géza, Ince Lajos, Nyiry Ödön, Rádl Ödön, Miskolezy Barnabás, dr Adorján Ármin, Brüder Jenő, dr Sebő Mihály, Löwinger József, Oláry Gyula, dr Bleyer Endre, Deutsch K. I., Moskovits Adolf, ifj. Moskovits Mór, dr Dénes Sándor, Farkas Izidor, Rosenberg Izsó, Leitner Márton, Rothbart Adolf Ede, dr Olasz Béla, ifj. Popper József, Aczél Zsigmond, ifj. Ullmann Izidor, Andrányi Gusztáv, Ternyei Antal és dr Rezső Mór rendes tagok.

Póttagok: id. Moskovits Mór, dr Perczel Adolf, dr Grósz Imre, Róthbarth Bernáth, báró Szentkereszty Zsigmond, dr Hoványi Gyula.

Ez azonban még nem végleges névsor, mert többen választott tagjai is a törvényhatóságnak, akik tehát nem reflektálnak a virilisi jog gyakorlására. Ilyenek Hlatky Endre főispán, dr Hoványi Géza.

Az 1912. évi tagok közül sokan kimaradtak, akik helyett új tagok jönnek be. Új tagok: dr György Ernő, dr Grám Károly, dr Demetrovics Elek, dr Bleyer Endre, ifj. Popper József, Aczél Zsigmond, Andrányi Gusztáv, dr Rezső Mór. Kimaradnak dr Fodor Gyula, Kepes Ignác, Weisz Salamon, Medvigy Mihály, Levitter Miksa, Schwarcz Hermann, báró Szentkereszty Zsigmond.

Károlyi Mihály gróf nyilatkozata.

Budapest, szept. 11.

(Saját tud.) Károlyi Mihály gróf ma örömmel konstátálta, hogy az ellenzéki pártok magatartása egyseges. Kijelenti, hogy hiva a demokratikus válssztójognak, melytől el nem tér. Tisza kitüntetéséről azt mondta, hogy ő azt előre tudta, csak hogy hercegséget várt, de úgy látszik még többet várnak tőle, hogy megkaphassa a hercegi rangot.

ismét az volt: Az Oltáriszentség befolyása a vallásos és társadalmi (szociális) életre. Egyházaik és világiak egyaránt tárgyalták. A szónokok mindinkább mélyebben fogják föl az Eucharisztia jelentőségét, mindinkább behatóbban és sokoldaluan állítják a nagy igazságokat a bámuló hallgatóság szeme elé és mindinkább elevebben és tisztábban látatják be Krisztus jelenlétének hatalmas titkát az Oltáriszentségben.

Minő magasztos kilátásokat nyitottak az euchar. kongresszusok a lelkipásztorok és vezető személyiségek számára, kiknek főn volt tartva ezen eszmék megvalósítása!

Két évvel utóbb 1885 év szeptember hó 9-13-ig az eucharisztikus kongresszus Freiburgban, Svájcban talált otthonra. A kongresszusért erősen lelkesülő genfi püspök elnökölt. Megnyitójában az eucharisztia, mint a kimeríthetetlen életforrásra mutatott rá. Ahhoz nagy erő és önfegyelmzés szükséges, hogy életünk teljesen az Ur Jézustól tanított elvek szerint alakuljon ki.

Hogy ez az erő az Eucharisziában megvan, arról erőteljes meggyőződéssel beszéltek Verbeke és Belcastel az V. eucharisztikus kongresszuson Toulouseban, mely 1887. évben június 19-22-ig tartott. A két követ-

LEFUJTÁK A NAGGYAKORLATOKAT.

Döntő csata előtt.

Benne vagyunk immár a próbaháború közepében s kedden délutánra már-már eldőltnek látszott a háborusdi sorsa is. A nagy előpróba alighanem a déli hadtest győzelmével fog végződni, ha csak az északi hadtest meg nem embereli magát holnap s végre nem hajtja különálló két hadosztályának egyesülését, ami most már nemcsak hogy mestéri munka lesz, de talán a csata sorsát is a kékék javára dönti el.

Most Királyhegyesnél állapotodott meg a két ellenfél s holnap kezdetét veszi a döntő ütközet, mely esütörtökön is tart, mindaddig, amíg a trónörökös jelt nem ad a lefúvára.

Kedden délben Magyar Csanádon a vörösöknek egyik kémlelő repülőgépe jelentette a vörösök főparancsnokának, hogy a kék hadsereg jobbszárnya nagyon gyenge és hogy Arad felől jelentékeny csapat siet a gyenge szárny segítségére. Erre a vörös hadsereg főparancsnoka két gyaloghadosztályt rendelt az Arad irányában előnyomuló hadsereg ellen. Három órakor a vörösök ismét megkezdték a fölvonulást az apátfalui országot felől és elkezdett harc után visszanyomták az ellenséget Békés és Tótkomlós felé.

A csata a visszavonulás alatt is tovább tartott. Az ellenség visszahúzódott nyole kilométerre a pitvarosi országot két oldalra. A döntő csata valószínűleg holnap reggel lesz. A felvonulás egész éjjel tart s a vörösök hadállása jelenleg Csanádpalota és Királyhegyes között van.

A csapatok élelmezése kitünő, a tábori mozgókonyhák a csata alatt is ellátják a katonákat meleg élelmiszerekkel.

A győzelem azon fog megfordulni, hogy

kező euchar. kongresszus (Páris 1888. július 2-6., Antwerpen 1890. augusztus 16-ki) legfőbb tárgya szintén az Eucharisztia és a szociális kérdés volt. Csodálatos, milyen könnyűséggel oldódnak meg az Eucharisztia fényében a legnehezebb életkérdések?

Igy dolgoztak az eucharisztikus kongresszusok létük első évtizedében. A gondolat: mindent megújítani Krisztusban — Omnia restaurare in Christo, melyet a mostani eucharisztikus pápa vezérelvül választott, már ekkor minden prédikáción és gyűlésen keresztül csillámlott. A hangsúly a „minden — omnia”, továbbá a „Krisztusban — in Christo” kifejezéseken van. Habár az első kongresszusok nem is mozgatták meg a széles néprétegeket és nem hoztak létre szembeötlő eredményeket, tanulságaikat lassankint mégis megvalósították. Eleinte majdnem kizárólag Franciaországra, Belgiumra és Svájcra szorítottak. Egyéb országok követői nem voltak képesek az eszméket otthon megérlelni. Személyesen kellett látni és tapasztalni. Azért a mozgalom átkelt az oceánon tundra, hogy új érárt nyisson az eucharisztikus küzdelmekben.

W. euchar. kongresszus r.

a kék hadsereg, mely két egymásfelé közelítő hadosztályból áll s körülbelül ötvenezer embert foglal magában — tud-e egyesülni, vagy sem? A vörösök elkezeredten harcolnak, hogy ezt megakadályozzák.

Lefújták a nagygyakorlatokat.

Makóról nyert értesülésünk szerint a nagygyakorlatok lefúvása megtörtént. Nem felel meg a valóságnak, hogy a gyakorlatokat hamarabb fújták volna le. A döntő ütközet a vörösök győzelmével végződött. A lefúvás után a trónörökös napiparancsot adott ki, amelyben legnagyobb meglepedését nyilvánította úgy a tisztikarnak, mint a legénységnek. A trónörökös el is utazott Bécsbe.

Adóügyi- és vasuti tarifa-iroda a kereskedelmi és iparkamarában.

A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara mind nagyobb tevékenységi kört ölel fel, hogy az iparos és kereskedő közönség érdekeit előmozdítsa s a különben is nehéz megélhetési viszonyok között boldogulásukat elősegítse és ügyes-bajos dolgaikban tanácsával, utbaigazításával szolgáltatásra legyen.

Régi tapasztalat, hogy az iparos és kereskedő közönség az adóügyekben nem bír tájékozottsággal s igen sokan nem bírják megállapítani, hogy helyesen van-e reájuk kivette az adó.

Gyakran megesik, hogy különösen más helyre költözés miatt kétszeresen vannak adóval megróva, de erre nem jönnek rá, csak látják, hogy adójuk erősen megnövekedett s elviselhetetlen terhekkel vannak sújtva.

A másik hátrányos dolog, amely különösen a kereskedőket sújtja, hogy a vasuti árutarifa kiszámítását nem értik s így a helytelenül kiszabott tarifák révén érzékeny veszteségeket szenvednek.

Ezeken a bajokon akar segíteni most a kamara.

Dr. Moskovits József kamarai elnök vette fel az életrevaló eszmét, hogy a kamara helyiségében adóügyi és vasuti tarifaosztályt állítson a kamara. Az elnöki tanács az elnök ezen javaslatát magáévá tette.

A kivétel módozataira nézve abban állapotok meg, hogy hetenként 3 nap délután az iparos és kereskedő közönség részére ingyenes felvilágosítást nyújtanak bármiféle adóügyben. Az iroda vezetését dr. Papp Romulusz ügyvéd látja el, aki adóügyekben nagy jártassággal bír.

A vasuti tarifákra vonatkozó felvilágosításokat szintén szakember adja meg hetenként három délután az érdeklődő közönségnek. Minden felvilágosítás teljesen ingyenes lesz.

A kamara ezen új intézményekkel tanujelét adja annak, hogy az iparos és kereskedő közönség érdekeit minél szélesebb körben kívánja szolgálni s teljes tudatában van annak, hogy mire van szüksége iparos és kereskedő közönségünknek.

Kész női-felöltők
Kosztüm-kelme különlegességek

FLEGMAN
cégnél, Békés-tér.

MEGNYILIK a nyilvános népkönyvtár.

**Bodnár János
a könyvtár jövőjéről.**

Az a szép kulturintézmény, amelyért éveken keresztül folytattak nemes küzdelmet Nagy-Várad modern, mély gondolkozású férfiai s amelyért izgalmas tollharek, notabilitások nevével ragyogó kongresszusok zajlottak le —: végre nyugalmas, meleg otthonra talált. Kitarthatja színes üveg ajtószármait a nagy, szomjas tömegek előtt puha fotellek várnak az olvasókra s a komor szekrényekből tizezer fekete kötésű könyv aranyozott sarka villog elő.

Örömmel jelentjük ezt a kultüreseményt, mert kétségtelen, hogy nagy jelentősége van. Igaz, hogy már régen tul kellene lennie Nagy-Váradnak ezen a fejlődési fázison, de ez a mult büne. Most már ráléptünk a fejlődés nagy közös útjára, rokonszenves szeretettel néznek felénk az országos egyesületek, támogatnak bennünket pénzzel, könyvvel s lassankint kezd beleszivódni a köztudatba is, hogy ezt az intézményt támogatni kell.

Csakis ennek a fáradhatatlan, lelkes munkának köszönhető, hogy vasárnap délelőtt megnyithatják Nagy-Várad nyilvános könyvtárát. A könyvtár helyisége a Rákóczi-úton lévő Guttman-féle ház egész emelete. A könyvtár törzse a régi tanítói könyvállomány, amelyet egy hónapi hosszú munka után Bodnár János könyvtárnok a legnagyobb gondal szállított át ide a polgári iskolából. A helyiség már teljes rendben várja a megnyitást s az ötvenezer korona értékű könyv tömör oszlopokban igen kellemes hatást kelt.

Négy terem állott rendelkezésre a könyvtárnoknak. Az első lesz az olvasóterem. Zöld posztóval futtatott asztalok sorakoznak a teremben s fölöttük pompás fehér fényvel ragyognak a Wolframkörték. A legkisebb szoba a könyvtárnok hivatalos helyisége. Középen vannak a könyvtárak.

Az egyik teremben értékes szekrény áll. Ide helyezték el azokat a műveket, amelyek a közönség köréből érkeztek, mint ajándékok.

Nagyobb ajándékok: Dr Révész Jakab ügyvéd 1000 koronát érő gyűjteménye. Jogi és szépirodalmi munkák. Özv. Ugróczy Kálmán 100 kötetet küldött dr Imrik Péter táblai tanácselnök közbenjárására. Bövült még a könyvtár a Mezey Mihály-féle gyűjteménnyel, melyet a város vett meg. Ez 1500 kötet.

Nagy hálával gondolhatunk a Muzéumok és Könyvtárak Orsz. Szövetségére és Orsz. Felügyelőségére. Az előbbi 1800 koronát, az utóbbi pedig 800 koronát adott a könyvtár fejlesztésére.

Ily örvendetes érdeklődés után a legszébb jövő vár a népkönyvtárra. Munkatár-

sunk látogatást tett Bodnár Jánosnál, akit a legerősebb munkában talált.

— Bár most már rendben vagyunk — mondotta — de azért sok az apró munka. A nyilvánosság számára vasárnap adjuk át a könyvtárt. Dr Adorján Ármán ügyvéd, a könyvtárbizottság előadójától én veszem át s aztán megnyitjuk az olvasó termet is.

— Az adminisztrációt én látom el. Kellemes kényelemben olvashat itt egyszerre 50 ember. Minden 16 éves egyén kap könyvet. Elvinni csak az elnök engedélyével lehet s igen rövid időre.

— A fejlődés nagyon szép reményekre jogosít. Több adományra birunk ígéretet. Az országos szövetségek pedig pénzzel támogatnak bennünket. És éppen ezért már most aggodalommal tölt el a helyiségek nagysága. Ha így tart a fejlődés, akkor két év múlva már nem férünk meg ebben a helyiségben.

De őszintén remélem, hogy a város sem áll meg ezen a fokon. Azt hiszem, hogy ez az út a kulturpalotához vezet, amely impozáns betetőzése volna az egész mozgalomnak.

A vármegye napidijasai.

Tizenhárom napidijas panasza.

Biharvármegye törvényhatósága még 1905-ben szabályrendeletet alkotott, melyben kimutatta, hogy a napidijas irnokok helyzetét javítani fogja. Az akkori napidijasok közül a legalkalmasabbakat megtartották a szabályrendelet alapján és főispánilag ki is neveztek. Az volt a vármegye terve ezzel, hogy a napidijasok mintegy átmenetileg idővel a XI-ik fizetési osztályba fognak lépni, még pedig a szolgálati éveknél a nyugdíjba való betudása mellett. Később a vármegye tervezését a belügyminiszter keresztül huzta. Fizetési fokozatokat állapított meg a napidijas irnokok részére. E fokozat első osztálya 2 korona, mely 20 évi szolgálat után 5 koronára emelkedik. Egyidejűleg pedig szigorú rendeletet küldött a miniszter a főispánnak, hogy minden megüresedő irnoki állásra igazolványos altisztet kell kinevezni, ami azt jelenti, hogy minden napidijas 40 év múlva is csak napidijas marad, mert el van zárva előle a haladás útja. Hogy mit eredményezett ez az intézkedés, azt el sem hiszik azok, akik nem ismerik az állapotokat. A vármegye napidijasai, akik jórészt családos emberek, valóságosan nyomorognak.

Van köztük olyan ember is, aki 6 gyermeknek az atyja. Elképzelhető, hogy milyen életet élhet ez a család, ha tudjuk, hogy napi fizetése a családfőnek 3 korona. Nem mulik el a küzdelem, hogy a napidijasok ne panaszkodnának és ne kérnék a törvényhatóság segélyét. És a törvényhatóság minden alkalommal elismeréssel van a napidijasokkal szemben, de anyagi helyzetük javítására nem fordíthat semmit, mert nincs rá fedezete. A napidijasok pedig nyomorognak tovább és a legközelebbi közgyűléstől újra kérnek. Így megy ez már évről évre.

Most végre egyszer s mindenkorra megakarják szüntetni ezt az állapotot a napi-

dijasok. Terjedelmes beadványt intéztek a törvényhatósághoz. A beadványba kifejtik, hogy 1906 óta eskü alatt szolgáló kebelb li hivatalnokai a vármegyének, ugyan olyan jogokkal vannak felruházva, mint a XI-ik fokozatban lévő iroda segédtiszték, ugyan olyan teendőket is teljesítenek, csupán a fizetésben van differencia.

A napidijasok hivatkoznak rá, hogy külföldön nincsen napidijas rendszer, mert belátták, hogy az nem egyéb az emberek kizárásánál. Külföldön egy bizonyos napidijas évi szolgálat után automaticus jutnak be a napidijas irnokok a XI-ik fizetési osztályba.

A szeptemberi közgyűléstől ezt kéri a napidijasok. Ha azonban ez nem lehetséges, ami nagyon valószínű, úgy kéri a vármegyét, hogy az 1906-ban főispánilag kinevezett napidijasokat, akik ma már mindössze tizenhárman vannak, vegyék fel a XI-ik fizetési osztályba. A kérelem teljesítése által a vármegyén 13 irnoki állást kellene rendszeresíteni. Ez a rendszeresítés azonban nem nagyon sokkal kerülne többbe, mint a mai rendszer mellett fizetett napidijasok a 15-ik szolgálati évben, sőt a 20-ikban már még meg is takarítana az állam.

A napidijasok megszívlelésre érdemes kérelmével a jövő héten tartandó közgyűlés foglalkozni.

A szezon elején sok a temperamentum . . .

Mozgalmas élet a színház körül.

Két nap alatt olyan hangos lett a színház vidéke, hogy mi csöndes újságírók arra sem merünk menni! . . .

A bérlők erős lármája mellett gyenge csacsogás a színészek kedélyes, vig beszélgetése s a bágyadt őszi napon itt-ott apró csoportokban indulnak meg a szerelmi pletykák. Intrikák még nincsenek. Még ennyire nem ismerik egymást . . .

A legkellemetlenebb foglalkozás ilyenkor a titkárság. Szegény Halmayt egész előfal veszi körül a titkári szobában s afrikai hőségben ül alacsony székén. Temérdek illatos asszony s piruló bakfis szorong körülötte.

Szarvasi Soma bácsi csak benéz.

— Szegény Lajos! Csoda, hogy el nem ájul ebben a forró, parfümös levegőben.

A direktor zeüsi magasságban trónol az egész forrongó sokaság fölött. Ide csak egyenkint jutnak a boldog halandók.

S a folyosói riadt, zavaros zajba néha beleszendül a színpadi próbákról kiszökö ének- és zongoraszó. Türelmetlen gyorsasággal vágatnak át több ismert darabon s egyszerre két helyen is folyik a próba.

A szürke vasfüggöny mögött éppen a Cigánybáró megy. Görög Olga bámulatosan tiszta, üvegsengésű hangja ejti esodálatba a színpadot. Nem lehet tudni, hogy Kerner karmester ebben gyönyörködik, vagy pedig nagyon „vas” akar lenni. A kar valamit rosszul énekel és nyolcszor megismételteti. Könnyed eleganciával dirigál.

— De gyerekek, hát végre is ideges leszek.

MEGNYILT az Első nagyváradai grafikai műintézet és fényképészet
Teleky-utca 35. szám.
Művészi kivitelben készít cinkografiai, autotypiai
képeket és fényképeket a legjutányosabb árak mellett.

Leövey Leó olyan szigorú már, mintha a tél közepén volnának. Három operette próbát csináltatott végig tegnap. Két új darabét és egy régiét.

Nem is esoda tehát, hogy csak úgy szoknek ki a színpadról szünetek közben. A szalmaözvegy Medgyaszai Jenő feltűnően sokat foglalkozik a bűvös hangú Görög Olgával.

Egyszerre megdöbbenve látják, hogy int az autónak és ónagyságával tova siklik a kéklő füsttengerben.

Az öregebbek fejesóválva jegyzik meg:

— Hallatlan, hogy pazarolja az előlegit ez a fiu! . . .

Az új emberek kicsit nehezen ismerkednek. A szelid arcú Tompa — Gózon utóda — ábrándosan járja a várost. Az egyik kérdezte is, hogy az utcákban gyönyörködik?

— Igen: lakást keresek.

Jobb oldalt Ocskay Berlinről mesél, balról Nádasí gyönyörű Párisról. Lent a Royal szürke, hideg terraszán van egyedül csend. S itt ül elmélázva, komor szótlanában Turányi. Olyan, mint a megtestesült unalom. Haragszik Nagyváradra. Unja. Csak ha Kabos mutatkozik, akkor derül fel.

— Emlékszel Gyula — mondja, ma egy hete, hogy csibészkedtünk még Pesten a Városligetben! . . .

S akkor Kabos leül, jön Fric, a főpincér, rágyujtanak egy sárga bélű la Fleur-re és megindul a beszéd — Gózonról.

A bécsi eucharisztikus kongresszus.

Bécs, szept. 11.

Az eucharisztikus kongresszuson az eddigi bejelentések szerint körülbelül 11—14.000 magyar vesz részt. Tegnapelőtt már több százan érkeztek, különösen papok. Tegnap délnél 12 órakor egy különvonat 300 résztvevőt hozott Magyarországból, este szintén érkezett egy különvonat Budapestről 300 résztvevővel. Ma pedig az ország minden irányából hatezer résztvevőt hoznak a különvonatok.

A Pozsony melletti Ziffer községből egy különvonat lesz a pozsony megyei résztvevők számára. Szombaton indul egy különvonat Póstyéből is a tótok részére. A tótok közül különben már ma is sokan vannak Bécsben, az utcán egész csoportokat látni a fehér daróruhás tót atyafiakból.

A kongresszus vezetőbizottsága úgy határozott, hogy a jövő évi eucharisztikus kongresszust Máltában fogják megtartani.

Az első nap.

A kongresszus első napjának lefolyása impozáns volt. A Rotundában történt a megnyitás, amelyen az uralkodó család részéről Ferdinánd főherceg, továbbá Mária Jozefa, Mária Anunciata és Mária Terézia főhercegnők vettek részt. A kongresszust Heylen

namuri püspök nyitotta meg emelkedett szellemű, szárnyaló beszéddel. Kijelentette, hogy ez a kongresszus fényben és jelentőségben felülmulta valamennyit. A pápának mély hódolatát és köszönetét fejezi apostoli áldásáért.

A főzúgó éljenzés lecsilapodtával Merinsky hercegei titkár olvasta föl a pápai brévet, mely Van Rossumnak szól. Gyönyörű sorokban mondta el a breve, hogy a pápa mennyire szeretett volna eljönni. Majd pedig legkedveltebb fiának, Ó felségének küldi áldását.

Van Rossum beszélt ezután. A méltóság imponáló erejének nagyszerű megnyilatkozása volt ez a szónoklat. Üdvözli a pápát, aki szellemileg jelen van. Klasszikus szavakban beszél az Oltáriszentségről s beszédét így fejezte be:

— Ha erős népet és erős államot akarunk, akkor viruljon a vallás!

A hatalmas Rotundán végigzúgott a lelkesedés. Utána Nagl dr. bibornok, bécsi hercegek emelkedett szólásra. Beszédének kimagasló pontja volt az a rész, amelyben a kongresszusnak tisztán egyházi jellegét bizonyította. A kongresszus nagy jelentőségéről, továbbá Bécsnek a kereszténység történetében való szerepéről dr. Huszarek es. kir. kultuszminiszter tartott remek beszédet.

Üdvözölték a kongresszust: herceg Lichtenstein tartományi marsall, dr. Neumayer Bécs polgármestere s a külföldiek nevében Hellepüte György belga kir. miniszter.

A komoly erős fegyverzetű tudomány hangján tartott előadást dr. Stroboda bécsi egyetemi tanár a kongresszus alapeszméjéről. Ünnepi beszédet mondott dr. Sustersic krajnai marsall Jézus birodalmáról.

Este ájtatosságok voltak a templomokban. Az első nap e nagyszerű preludiuma után a kongresszus hatalmas méretei csak ma fognak kibontakozni.

A rikkancsrendelet és a nagyvárad rendőrség.

A belügyminiszter ismeretes rikkancsrendeletére vonatkozólag, amely a többek között megfosztja a városi utcát egyik jellegzetes, örökké vidám alakjaitól, a rikkancsgyerekektől, a nagyvárad rendőrség a következő intézkedéseket közli: A sajtótermékek házaló, vagy utcai terjesztésének engedélyezésénél a rendőrség lényegében az eddigi gyakorlatot tartja fenn és csak az újságárulás utcai rendjét szabályozza. Az utcai újságárulást rendőri engedélytől teszi függővé és ezentúl 18 éven aluliak nem lehetnek rikkancsok. Hírlapokat és folyóiratokat házalás útján csak az terjesztheti, aki a rendőrségnél „újságárulási arképes igazolványt” állíttat ki a maga részére. Az igazolvány beszerzésének végső határideje 1912. október hó 15. A rendelet többi része azonnal hatályba lép. Az igazolványok kiállításával a főkapitány Horváth Géza alkaptányt bizta meg.

HÍREK

Egy tanító ravatalánál.

„Hullatja levelét az idők vén fája. Könyvező hideg harmatos őszi időben sirva fujdogálja a szél a sárguló faleveleket. Mintha mindegyikről olvasnánk valamit, mintha mindegyikre fel volna írva egy-egy kedves emlék.

Mintha mindegyik a mi lelkünkől szakadt volna el és fájó őszi harmat lepi be arcunkat.

. . . Temetnek egy tanitót.

Egy típus dőlt ki a mi sorunkból, egy igazi típusa a régi iskola mestereknek, aki szeretet, de akit szerettek is az ő tanítványai. Óó Mihály sem azért tarított, hogy elseje táján felvegye az ő kis fizetését, mert hiszen tudása révén más, magasabb állásba is juthatott volna, de mert nemes hivatása egyenesen predesztinálta arra, hogy kézen fogva vigye a kisdedeket Jézus táborába. Szép mesék, szép legendák!

Ma is kering róla egy nagy férfiakat is jellemző bájos anekdota. Egy ma már országos tekintélyű tanítványát huzatott deszra. Akkor még működött a fontos nevelési eszközt képező az a bizonyos „pálca”. A nebuló sirt, az öreg szeméből is kicsordultak a könnyek és vigasztalta a fiúcskát: — Megverlek fiam, mert szeretlek téged s szeretem apádat.

Ez volt Óó Mihály, aki most virágok között ravatalon fekszik. Egy ember, aki még a fájdalmat is azért osztogatja, hogy a jövő ne okozzon súlyosabb be nem heggeszthető fájdalmakat.

Most lett volna Óó Mihály 80 éves. Félte és rettegve gondolt születése évfordulójára.

Hogyne! Hiszen ünnepelni készült őt az újvárosi róm. katolikus elemi fiúiskola, őtet, öreg nesztorát s mintha a sors is úgy akarta volna, mint Óó Mihály, most már elmarad az ünnepély. Teljesült az ő kívánsága s a lelkes ünnepeltetés helyett őszi rózsák, kri-zántumok hajolnak sötét koporsójára, meg egy pár őszi hideg harmattal beszórt korán elsárgult falevél.

Egy tanitót temetnek. Harangok bugnak. Lucskos aszfalton, ahol elhalad e szomorú menet megállanak az emberek, elborul a jó kedv és aztán könnyes szemmel halad tovább mindenki.

. . . Temetnek egy tanitót.

Szabados Pál.

* A város milliós kölcsöne.

Nagy-Várad város pénzügyi szakbizottsága tegnap délután ülésre jött össze, hogy a nagy-várad Leszámitoló és Jelzálogbank 2 millióról szóló kölcsön ajánlatát tárgyalják. Mivel azonban a dolog nem volt kellőleg elkészítve, az ülés megtartását péntekre halasztották. Ekkor már itthon lesz Rimler Károly polgármester is és részt vesz a bizottság tanácskozásain.

* **Sorozás Tenkén.** Tenkén tegnap fejezték be a sorozásokat. Sor alá állott 500 legény. Ezek közül alkalmasnak találtak 101-et. A sorozás a legnagyobb rendben folyt le.

Üzlet áthelyezés!

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült rendelőimet, hogy asztalos műhelyemet

➔ Rimanóczy-utca 12. szám alá ➔

helyeztem át. Megköszönve az eddigi szives pártfogásokat, kérem azt a jövőben is fentartani. Szolid és jó munkáért jótállok. Mély tisztelettel maradok

Pál Sándor,

asztalos-mester.

* Jön a költségvetés. Biharvármegye közszükségleti alapja még mindég a miniszteriumban piheni most már 12-ik hónapos álmait. Két héttel ezelőtt ugyan Fráter Barnabás alispán Budapesten járva a belügyminiszteriumban érdeklődött a költségvetés iránt és sürgette annak jóváhagyását, azonban úgy látszik kevés eredménnyel. Az alispánt ugyanis azzal bocsátották haza, hogy még egy hét alatt leküldik a költségvetést. A vármegye házában nagy izgalommal várták mindennap a költségvetést, de hiába várták. A miniszteriumból nem jött semmi. Elmúlt ide s tova a másik jövő hét is, de a költségvetésnek se híre se hamva. Kint a vármegyében javában folyik a végrehajtás, fizetik az adót. Ómlik a pénz a megye kasszájába, de ki nem szabad belőle venni, mert a kassa kulcsa, a költségvetés a miniszter fiókjában van. A vármegyén most ismét elvesztették a tisztviselők a türelmüket és zugolódni a költségvetés késlekedése miatt. Különösen érzékenyen érinti a költségvetés késlekedése a legnyomoruságosabb fizetésű napidíjasokat, akiknek évi 400 korona lakbért állapít meg a költségvetés. Ez az összeg tulajdonképpen már januártól esedékes és a miniszternek több ígérete alapján legtöbben úgy is rendezkedtek be és most keservesen kell nélkülözniük a kilátásba helyezett 400 koronát. Kellemetlen a késlekedés a jövő héten tárgyalandó költségvetésre is, amennyiben a vármegye nem tudja mihez tartani magát.

* A gyöngyösi mandátum. A gyöngyösi kerület Kossuth-párti képviselője Török Kálmán, tudvalevőleg az egri székeskáptalan egyik kanonoki állását fogja betölteni s ekkor mandátumáról is lemond. E ténnyel összefüggésben szervezkedik most Gyöngyösön a munkapárt. Jelöltjük Kállay Zoltán hevesmegyei főispán legifjabb fia.

* A függetlenségi városatyák értekezlete. A nagy-váradi függetlenségi pártához tartozó városatyák értekezletet tartottak. A közgyűlés tárgysorozatát azonban nem tárgyalták, hanem megállapodtak abban, hogy támogatják a közgyűlés elhalasztása tárgyában teendő indítványt. A munkapárt részéről ugyanis indítványt tesznek, hogy tekintettel a zsidók újév ünnepére, a közgyűlést szombaton délután tartják meg.

* A vármegye közgyűlése. Biharvármegye törvényhatósága a jövő héten tartja meg őszi közgyűlését. A közgyűlés tárgysorozata már össze van állítva és naponként megtekinthető a vármegye házában. A tárgysorozat ügyeivel a szakosztályok legközelebb foglalkoznak. Az őszi közgyűlés különben nem ígérkezik valami eseménydusnak, mert a tárgysorozat csupa sablonos ügyeket tartalmaz.

* Tolvaj cséplőgéptulajdonos. Szombaton reggel egy rettenetes sebekkel borított ember állított be a belényesi köz-kórházba. A sebettől eltorzult ábrázatu ember Drimba Györgynek mondta magát és sebesülése okául azt hozta fel, hogy Gyegyesenyben a saját cséplőgépénél a gőzcsapot oly ügyetlenül nyitotta meg, hogy a forró gőz arcába csapott és a husig forrázta. A kórházban azonnal gyógykezelés alá vették a súlyosan sebesültet és gondos kezelés folytán tegnap már el is távozott a kórházból. Mikor Drimba elhagyta a kórházat ak-

kor vették észre, hogy a kórházból egy inget magával vitt. A kórházi gondnok nyomban értesítette a rendőrséget a lopásról. A rendőrbiztos utána ment Drimbának és el is fogta a határban. Az ingnek nyoma sem volt. A rendőrbiztos megmotozta Drimbát és akkor a boeskorban darabokra tépve megtalálta az inget. Nyomban a rendőrségre kísérték a cséplőgéptulajdonos gazdát. Itt a kihallgatás alkalmával furcsa dolgokat tudott meg a hatóság. Drimba ugyanis bevallotta, hogy nem a cséplőgép forrázta le, hanem a feleségével összeveszett és veszekedés közben az asszony egy fazék forró vizet zudított az arcába. A rendőrség most ebben az irányban is megindította az eljárást.

* Rendőrtemetés. Megérdemli szegény Valkó János, hogy megemlékezzünk róla. Becsületes, kötelességtudó ember volt, derék családapa, aki csekély 850 korona évi éhbérből öt gyermeket nevelt s emellett zugolódás nélkül, mereven állott posztosoha még csak meg sem dorgálták. S valamelyik esős, hideg éjszakán körül futotta meleg, megelegedett szívét a leselkedő baj és Valkó Jánost, az erős, vasizmu rendőrt ágyba döntötte. Sokáig vívódott. Nem akart elmenni, mert ott ritt körülötte öt felnevelten gyerek... Tegnapelőtt aztán megölte a betegség. Tegnapi temették. Öt sápadt gyerek bujt össze a fekete ruhás anya körül s a kivezényelt kemény szívé rendőrszakaszának majd megszakadt a szíve a nagy nyomoruság láttán... És elhatározták ők, a szegények, hogy segítenek az özvegyen. Gyűjtést indítottak a rendőrök! Hát nem megható dolog ez!... És már van is igen szép összeg.

* Inni akart a mészárossegéd. Domján József „lómészárossegéd” tegnap este 11 óra tájban egy kis borra szomjazott. Hogy szomját eloltsa, beakart térni Csorba Miklós körös-utcai vendéglőjébe, amely azonban már zárva volt. Domján fogta magát és bezörgetett. Az öreg Csorba vendéglős nem akarta beengedni a késői vendéget, aki erre kapta magát és a koresma ablakait betörte. A rendőrség ingó vagyon rongálása miatt folyamatba tette ellene az eljárást.

* Vásári vonatok. A debreceni üzletvezetőség értesítése szerint a nagyváradi országos vásárok alkalmából szeptember hó 16-án Székelyhidtól—Nagyváradig, Komádítól—Nagyváradig és Nagyváradtól—Szombatságventerrogózig az alábbi menetrend szerint I.—II.—III. osztállyal külön személyszállító vonatok fognak közlekedni.

Székelyhidról indul reggel 4 ó. 50 perckor, Nagyváradra 5 ó. 1 p., Bihardiószegről 5 ó. 13 p., Gyapolyról 5 ó. 26 p., Paptamásiból 5 ó. 43 p., Biharról 5 ó. 59 p., Biharpuspökiből 6 ó. 16 p. Nagyváradra érkezik 6 óra 28 perckor.

Komádiból indul reggel 4 óra 50 perckor, Nagytótiból 5 ó. 01 p., Körözsszakálból 5 ó. 22 p., Nagyarsányból 5 ó. 32 p., Körözsszegről 5 ó. 43 p., Vizesgyánból 5 ó. 49 p., Körözgyéresről 5 ó. 05 p., Ujpalotáról 6 ó. 18 p., Biharszentandrásról 6 ó. 25 p., Óssi-pusztáról 6 ó. 35 p., Nagyváradra érkezik 6 ó. 52 perckor.

Nagyváradról Szombatságventerrogó felé

indul délután 3 óra 18 perckor, Váradvelencéről 3 óra 29 perckor és Rontóra érkezik 3 ó. 42 p., Félikszfürdőbe 3 ó. 51 p., Kardóra 4 ó. 07 p., Nyárlóra 4 ó. 33 p., Magyargyepesre 4 ó. 46 p., Tasádfőre 5 ó. 03 p., Drágcsékére 5 ó. 16 p., Magyarcsékére 5 ó. 35 p., Dusafalvára 5 ó. 49 p., Szombatságventerrogóra 6 óra 12 perckor.

* Uj Lexikon. Révai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindenféle könyvek Benkő Artur Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron veszek.

* Tanuljunk világnyelveket. A Rose-rendszerű ábrázoló nyelviskolában, a mely augusztus óta Bémer tér 1. szám alatt működik, könnyű és élvezetes módon sajátíthatja el bárki a német, franc a, angol stb nyelveket. A teljes kiképzés száz tanórából áll. Beiratkozni bármikor lehet. Tandíj személyenként és óránként 1 korona 50 fillér Nappali és esti tanfolyamok

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését várom eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények egy külföldi mint belföldi lőporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többre fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. lőporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

x Kérek egy koronáért finom Színházi vegyes cukorkát. Ugyan kérek hát elég lesz az. O igen, mondhatom, hogy Budapesten nem létezik az a rendszer, mint az itteni Aszódy Mihály cukorka és csokoládé specialista üzletében, hogy egy koronáért ily szép csomagolású és finom vegyítékű bonbonokat adjanak; ha színházba mentek, ajánlom. Fő üzlet a Kossuth-utcán, fióküzlet Kert és Szacsvai-utca sarok a «Czukorka Király». Rákóczi-uti cukorka-üzlet az Orsolya zárdában előkészületben, közvetlen a különlegességi tőzsde mellett szeptember havában megnyílik. Telefon számok: fő-üzlet 635. «Czukorka Király» 10-16. Színházi cukorka üzlete 610.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x TÚZIFA hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszent házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutná.

x Kossuth utca 6. számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba, fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

Iskolai és tornacipők
legkedvezőbben
REICHARD áruhaza
cégnél szerezhetők be.

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség tudomására juttatni, hogy a

„Szabadság” kávéházat

megvettem és azt ünnepélyesen megnyitottam, a hol kitünő tisztán kezelt saját termésű Tokaj hegyaljai boraimat nagyon jutányos árban szolgálom ki

(csak egy próba és mindenkit meg fog győzni a boraim valódisága). Naponta **Kovács István** jól szervezett zenekara játszik. A n. érd. közönség becses pártfogását kérve kiváló tisztelettel

FRANCZÓVSZKY GYÖRGY

„Szabadság” kávéház tulajdonos. Nyitva éjjel-nappal. Állandó bércocsiállomás.

Joghallgatók! Ügyvédi vizsgára készítő!
 ügyvédi vizsgára, alapvizsgára, szigorlatokra saját
 érdekükben **Dr Kállay** jogi szemléletű
 csakis után készülnek
 Budapest, IX. Lónyay-utca 18/b. (Calvin-tér mellett).
 Telefon 125-38. Telefon 125-38.

Automobil garage és fémöntőde

Automobil gummik lerakata

Automobil javító műhely

Bér automobil

Automobil kellékek

Automobil gummi javító műhely

STERN, MEZEY-U. 1. Telefon 194.

**Különleges felöltők, kosztümök
 blouzok és gyermekruhák
 a legnagyobb választékban**

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában
 Rákóczi-út.

**A legfinomabb angol és
 francia ruha-vállalat!!**

Olcsó szabott árak!

SZÍNHÁZ

Iglói diákok. Mint azt már megir-
 tuk, e hó 15-én nyitják meg a nagyközönség
 számára is a Szigligeti-színház kapuit. Va-
 sárnap délután már a múlt idényben is
 kedvelté lett életkép: az *Iglói diákok* ke-
 rül színre, amelynek derüs levegőjü, fehér
 meséje, sohasem téveszt hatást. A vasárnap
 délutáni előadás annál is inkább igényt tart-
 hat a közönség melegebb érdeklődésére, mert
 már ennek az előadásnak a keretében is az
 ujonnan szervezett társulat, több új tagja
 lép fel.

Dolovai nábob leánya. Vasárnap
 este érdekes reprize lesz a színháznak. Szin-
 rekerül a *Dolovai nábob leánya*. Herczeg
 Ferenc öt felvonásos színműve, amely a szin-
 műirodalom terén szinte oly accreditalt és
 annyira a közönség szeretetében él, mint akár
 a Dumas-darabok. Ami a repriz szerep-
 osztását illeti, az is igen érdekesnek ígér-
 kezik, amennyiben ezen az estén mutatkozik
 be Tompa, a szintársulat új síhederszínésze,
 akit a legjobb hírek előztek meg Tompa
 Bilitzky-kadét kedves szerepében mutatko-
 zik be.

A színházi bérlet utolsó napja.

A tegnapi nappal megszűnt a múlt évi szin-
 házi bérlet jogainak fenntartása és ma,
 esütörtökön e hó 12-én van az utolsó nap,
 amelyen az ujonnan bérelni szándékozók je-
 gyeiket a színházi irodában beválthatják.
 Csütörtökön, a bérlet reggeli 9 órától délig
 és délután 3 órától 5 óráig tart.

**IGAZSÁG-
 SZOLGÁLTATÁS**

Az ügyvéd rágalmozási pere.

A nagyváradai büntető járásbírósa előtt
 érdekes tárgyalás folyt tegnap délelőtt. Dr
 Fehér Márton nagyváradai ügyvéd a pana-
 szos, aki *Handel Mór* és neje ellen indított
 pert rágalmozásért.

Handel Mór a *Handel Mór* és társa rész-
 vénytársaságnak volt a vezérigazgatója, amely
 részvénytársaság megbukott és ma csőd alatt
 áll. Éppen az üzlet bukása volt a rágalma-
 zási per esete. Handel Mór ugyanis egy le-
 velet irt Fehér Mártonnak, aki pénztárosa
 volt a részvénytársaságnak és e levélben su-
 lyos vádakkal illette az ügyvédet. Azt írta a
 levélben, hogy Fehér Márton a kiutalt fize-
 téseket nem teljesítette, a pénzt saját céljaira
 fordította. És végül megfenyegette, hogy az
 ügyvéd ur elveszti az amugy is cafatokba
 tépett ügyvédi diplomáját. Handel Mórné
 szintén olyan tartalmu levelet irt az ügyvéd-
 nek, amelyet senki sem tenne ki az abla-
 kába. Az ügyet *Tátray* járásbíró tárgyalta.
 Dr *Hajdu* Zoltán a vádlottak védője a való-
 diság bizonyítását kérte az inkriminált leve-
 lekben foglaltakra vonatkozólag. Dr Fehér
 Márton nem ellenzi a bizonyítást, amit *Tátray*
 járásbíró el is rendelt.

TÁVIRÁTOK

Erzsébet hercegnő eljegyzése.

Bécs, szept. 11.

(Saj. tud.) Erzsébet hercegnő el-
 jegyzése ma ment végbe. Az eljegy-
 zésen ott volt Lukács László mi-
 niszterelnök is.

Apápai követ a kongresszusról

Bécs, szept. 11.

(Saját tud.) Ma a pápai követ
 nyilatkozatot tett, melyben hang-
 sulyozta, hogy az eucharisztikus
 kongresszus egyáltalán nem politi-
 tikai vonatkozásu. Egyben kijelen-
 tette a követ, hogy a kongresszus
 örömmel tölti el a szent atyát, aki
 áldását küldi a kongresszuson részt-
 vevő minden nemzetnek.

Veszedelemben a balkáni béke

Konstantinápoly, szept. 11.

(Saját tudósítónktól.) Törökország
 és Bulgária között, a háboru elke-
 rülhetetlen. Konstantinápoly és Szó-
 fia között a diplomáciai összekötte-
 tés rövid időn belül meg fog sza-
 kadni.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Rimanóczy mőbútorgyár

Városi raktárunkat nov. 1-én
 gyári helyiségeinkbetesszük
 át, mért is a készleten levő
 ebédlő-, háló- stb. szobákat

mérsékelt árak mellett

árusítjuk el. Gyári helyiségeink-
 ben továbbra is állandó
BÜTORKIALLITÁST
 fogunk tartani és iparművészeti
 tervezetek alapján solid elsőrangú
 kivitel mellett a n. é. közön-
 ség rendeléseinek eleget tenni.

Árverési hirdetmény.

A nagyváradai lat. szert. püspökség
 erdőségeiben a folyó évi makkoltatási
 jog nyilvános szóbeli árverés és zárt
 ajánlatok útján a következő napokon fog
 értékesíteni:

A vaskóhi uradalomban 1912. év
 szeptember 25-én, a béli uradalomban
 1912. évi szeptember 30-án és a mikló-
 irtási erdőgondnokságban 1912. évi ok-
 tóber 7-én délelőtt 10 órakor a főerdő-
 mérnöki iroda helyiségében.

Az árverés megkezdése előtt a ki-
 kiáltási ár, vagy a megajánlott összeg
 egynegyed része óvadéku letendő, vagy
 a zárt ajánlathoz csatolandó.

A vételár a bánatpénz betudásával
 az árverés után azonnal, vagy legkésőbb
 nyolc nap mulva az uradalom központi
 pénztárába befizetendő.

Az árverési feltételek az uradalmi
 jószágkormányzóságnál, valamint az illető
 főerdőmérnökönél megtekinthetők.

Nagyvárad, 1912. szept. 11.

Nagyvárad, lat. szert. püspökség
 jószágkormányzósága.

**Autó (automobil) tulajdonosok
 szíves figyelmébe.**

PNEUMATIK, köpeny és tömlő,
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker.
 Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz in-
 tézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik
 a legmagasabb árban megvételnek.

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legolcsoobb bevsárlási forrás.

Telefon 769. sz.

Rákóczi-ut. 9. szám alatt a
 Széchenyi szálloda mellett

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

HELYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!

vegyileg női, férfi és gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kézelőket fényesre, csipke és szövet függönyök, bútor szövetek, papi és egyenruhák vegyileg tisztíthatnak.

Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:
Zöldfa Passage 93.

Mokos Sándor.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétköznapon egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyórát „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, rézkerekekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTALLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjogyzék kívánatra. Saját ház.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és csatornázási vállalat

Szent János-utca 21. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari ragymentes
closetteket vízöblítéssel.
Angol-closett berendezést,
viztartány vagy önzáró clo-
sett csapokkal való öblítéssel.
Mindennemű épület- és dísz-
bádogos munkát. Villany-
erő gépekkel berendezve.

Özv. Schmidt Gyuláné

könyvkötését a régi Apolló épületből

Rákóci-ut 16. sz.

alá helyezte át, amire felhívjuk a n. é. közönség becses figyelmét. Tan-
könyvek bekötése, olcsón s gyorsan készíttetnek el.
Becsés pártfogást kér

özv. Schmidt Gyuláné

VAVEK FERENC
üzletvezető.

Francia tűzhelyek!

egyedüli gyártója:

Vajnovszky József

épület- és műlakatos mester
Nagyvárad, Sztaroveszky-u. 27. sz. alatt
Telefon 11-37. Telefon 11-37.

**Meg van!!
az asszonyok öröme!**

Nem kell többé mérgeledni, csekély tüzelővel gyorsan lehet sütni és főzni, régi tűzhelyeket (sparhelt) át lehet olcsó pénzért alakítani. Háztulajdonosok, mérnök és építész uraknak ár-
engedmény.

Továbbá minden néven nevezendő lakatos munkák jutányos árban. Meghívás esetén házhoz jövök. Vidéki levelekre válaszolok.

A berendezés eladó!

Olcsó árak!

A **Teszler Simon**-féle posztó kereskedésében a következő árak csak e hó végéig lesznek érvényben, ugymint

Egy teljes öltönynek való

3 mtr. angol kelme már . . .	K 16.—
3 „ finom angol kelme . . .	K 20.—
3 „ scót kelme már . . .	K 24.—
3 „ valódi angol kamgarn . . .	K 28.—
3 „ valódi angol egész finom kamgarn . . .	K 30.—

Egy teljes egész finom

hozzávaló minden lehető színben már K . . . 07.—

Fekete egész finom kelmék

nagy választékban. — Ugyisint női costumoknak való dús választék. — Valamint

télikabát

kelmékben nagy választékban és olcsó árakban kaphatók. Teljes

tisztelettel

Schwarcz Kálmán

Zöldfa-utca 21.

Az üzlethelyiség kiadó.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A LEGMODERNEBB BÚTOROKAT készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacsvey-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívásra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

VAJNOVSZKI FERENC

uri- és női cipész, Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

! Meglepő újdonság!!
Facimbalom
Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A Facimbalom 15 különböző nagyságban összehangolt fadarabból áll és a mellékelt verőkkel (ugy mint a cimbalom) lesz játszva. Ára verőkkel, tokkal és mesés ajándékkal csak 6 korona. **Wagner a „HANGSZER-KIRÁLY”**, országos elismert elsőrendű hangszerárúházaiban **Budapest, József-körút 15.** Fényképes árjegyzék ingyen. — ÖVÁS: Figyeljen jól a pontos címre és házszámra.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik legrégebb és legmegbízhatóbb toronyóra

készítő telepe.

Olcsó árak, több

évi jótállás.

Villanyerő

berendezés.

Kivánatra árjegyzéket bérmentve küld.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

l á m p á k

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorak

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

Használt, de teljesen jókarban levő

22 darab ökörszekér
egyenként is eladó.

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» **Nagy piac-tér, Andrányi ház.**

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtokvásárlási, eladási és erdő becslési irodája

RAKÓCZI-UT 10. SZÁM.

Helybeli és vidéki telefonszám 725.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévviz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség.

Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró-
csozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirda, interurbán telefon, állandó gyógyszer-tár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.

PÜSPÖK-FÜRDŐ.

Állandóan tiszta vizű uszoda. Elsőrendű magyar konyha, valódi hegyi borok. Naponta frissen csapolt elsőrendű kőbányai „Polgári sör“. A vendégeket Dankó Kálmán szegedi zenekara szórakoztatja. Mérsékelt áru kényelmes szobák. Minél számosabb látogatást kér:

DANCS ISTVÁN
bérliő.

Vasszerkezeti gyár.

Lakatos műhely.

SZÁNTÓ DEZSŐ első nagyváradai redőnygyára.

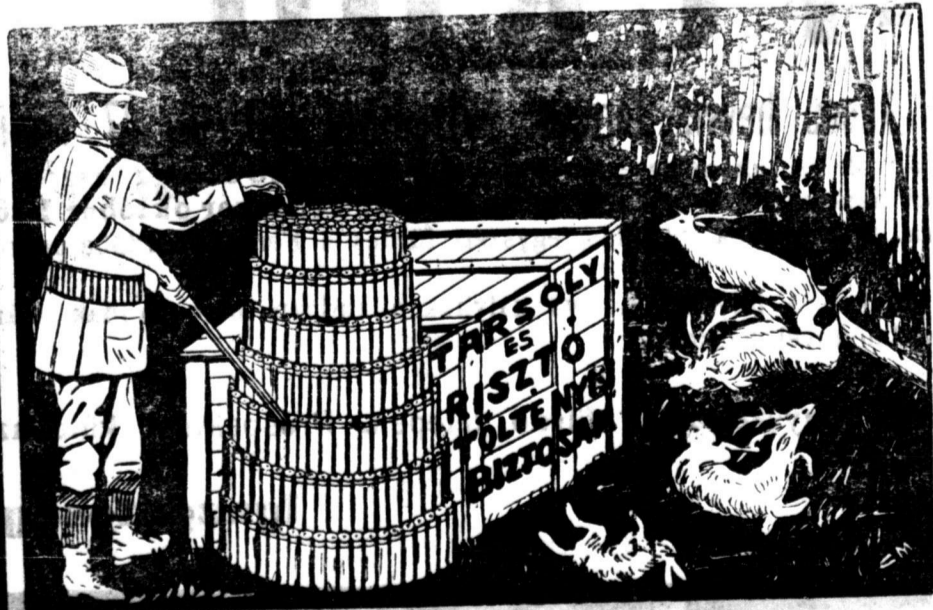
Értesilem a t. közönséget, hogy műlakatos ipartelepemet és redőnygyáramat a Szent János-utczáról, **Rulikovszky-ut 30. szám alá** (bejárat a honved laktanya mellett) egy direkte ezen célra épített és mereteiben még eddig városunkban nem létező gyárhelyiségembe helyeztem át. Redőny gyártmányaim: Esslingeni ablak faredőnyök, gördülő acél bolti redőnyök, (rollók) napellenző ponyvák, Jalousiák, damaszt és vászon redőnyök a legkiválóbb minőségben. Felvállalok az épület és műlakatosság keretébe tartozó összes munkákat, u. m.: vasszerkezetek, vasrácsok, épület vasalások, biztonsági vasajtók, kiváló minőségű tűzhelyek és ajtócsukókat stb. Szállítások vidékre a leggyorsabban. Redőny javítások szakszerűen eszközöltetnek. Javítási munkák telefon hívásra.

Tisztelettel

Szántó Dezső.

TELEFON: 491 SZ.

TELEFON: 491 SZ.

M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek
Vadászati felszerelések
Eredeti Valtersdorfi töltények
TARSOLY és RISZTÓ
különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-ut.
Telefon 390. Telefon 390.